

СІЧЕНЬ 2020/2021 р.

5

ВЕСЕЛКА

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

Максим Рильський

Порада

**Мені казав розумний садівник:
«Коли ти пересаджуєш ялинку,
Відзнач північний і південний бік
І так сади, і ростиме добре і гінко.**

**Нехай на південь дивиться вона,
Як і дивилася – тим самим оком;
Тих самих віт темна гущина
З північним вітром бореться широким.**

**І ще одно: сади її в гурті,
Сама вона, без подруг, не ростиме...»
...Поради є хороші в житті,
І я навів не гіршу поміж ними.**

На обкладинці журналу ілюстрація українського художника Юрія Вовка (1899-1961) до української народної казки «Про морського царя й його дочок».

«Історія – свідок часів, світло істини, життя пам'яті, вчителька життя, вісниця старовини. Не знати історії – значить завжди бути дитиною.»

(Марк Туллій Цицерон, давньоримський політик і філософ, один з найвеличніших ораторів Стародавнього Риму).

Петро Осадчук

ЗУСТРІЧ

Дід Мороз не раз мені
Снився перед святом:
Щоки в нього крижані,
В чубі – сніг пухнастий;
Дід Мороз лише дихне –
Мерзне все довкола,
Тільки гляне – і мене
Холодом проколе...
Але тато пояснив,
Усмішку сховавши:
«Сняться тим холодні сни,
Хто розкритий завше!..»
А коли прийшло в наш дім
Новорічне свято,
Вийшов я у парк тоді
Поголяти з татом.
Осипався з верховіть
Сніг, як самоцвіти.
Бачу: Дід Мороз стоїть,
А круг нього діти..
Він бере на руки їх,
Щось розповідає –
І дзвінкий веселий сміх
Між дерев лунає.
Дід Мороз мені гукнув:
«Йди сюди, онуку!» –
І до мене простягнув
Свою білу руку.
Я принішк. Але рука
Лагідна й гаряча!
І зрадів я, що людська
У Мороза вдача.

Чи знаєте ви, що...

Платон Воронько

Ялиня

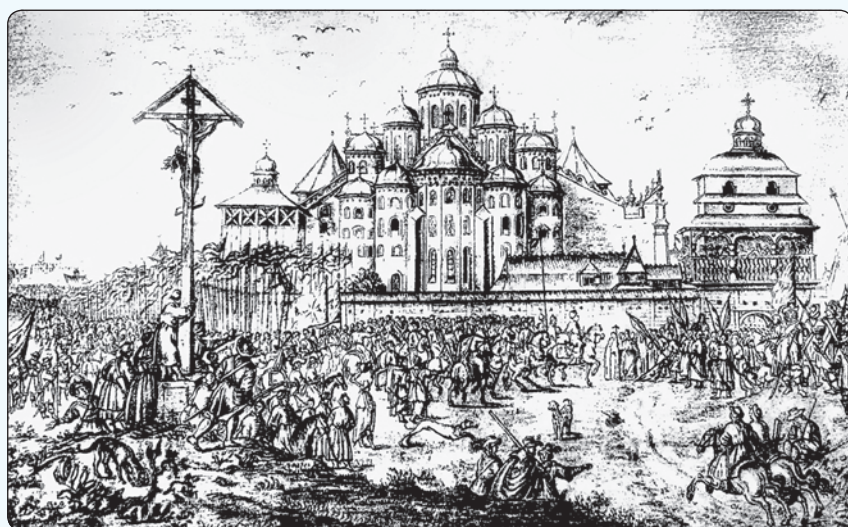
Сива матінка зима
Молоду яличку
Одягла крадькома
В снігову спідничку.

Обтрусило ялиня
Снігову спідничку,
Бо зелене убрання
До лиця яличкам.

У своєму убранні
Юні ялинята
Дуже милі, осяйні
В новорічні свята.

Малюнки Києва, створені 1651 року голандським художником Абрагамом ван Вестерфельдом. Чоловік перебував у місті разом із військом литовського гетьмана Януша Радзивілла, що зайняло Київ у період битви Богдана Хмельницького із поляками під Берестечком.

Оксана Кротюк

Зебра

Від хвоста і аж по вушка
В зебри смужка, смужка, смужка.
Не горохи, не клітинка,
Не малюнок на всю спинку –
Тільки смужка, смужка, смужка
Від хвоста і аж по вушка.

У СВИТІ КАЗОК

Англійські народні казки відрізняються від казок інших народів. У них відмінно проявляються риси національного менталітету. У чарівних казках Англії у героїв незвичайні мотиви. Рідко зустрічаються сюжети, в яких герої хочуть досягти висот, перемогти кого-небудь, заволодіти багатством, отримати якесь вміння, що властиво для російських казок. Навпаки, англійські герої казок діють найчастіше по зовнішнім обставинам – наприклад, з почуття обов'язку або щоб уникнути провалу. З одного боку, через це сюжети здаються простими. З іншого, вони більш приземлені і людяні, в них не робиться акцент на жадібності або амбітності. В англійських казках добре проявляється типовий англійський гумор – тонкий, іронічний, трохи дивний, навіть часом ексцентричний. У сюжеті може бути безліч безглузвих поворотів і деталей.

Гніздо сороки

(Англійська казка)

Ще в ті давні-предавні часи, коли свині віршами говорили, а мавпи люльку курили, а кури тютюн клювали, качки ж «кряк-кряк» промовляли, – прийшли птахи з усього світу до сороки і попросили, щоб вона навчила їх гнізда вити.

Адже всі знають – сорока майстриня гнізда будувати. У неї вони значно кращі, ніж у будь-якого іншого птаха. Зібрала вона їх усіх і почала вчити. Спочатку сорока замісила глину і зліпила щось схоже на плескач.

– Он воно як робиться! – зрадів дрізд і полетів.

Звідтоді дрозди ліплять свої гнізда з глини.

Потім сорока полетіла за прутиками і виклала їх навкруги плескача.

– Я все зрозумів, – вигукнув чорний дрізд і подався додому. З того часу всі чорні дрозди мостять свої гнізда саме так.

Тоді сорока поклала на

прутики другий шар глини.

– О, та це ж зовсім просто! – сказала мудра сова, і полетіла геть. З тих пір сови тільки так роблять свої гнізда.

Після цього сорока взяла кілька хворостинок і обвила ними гніздо.

– Це якраз те, що мені й треба, – сказав горобець і полетів геть. Відтоді з горобиних гнізд стирчать хворостинки.

Та сорока на тому не заспокоїлась. Назбирала пуху та пір'я і вистелила ними середині гніздо, і в ньому стало тепло і м'яко.

– Оце мені підходить! – вигукнув шпак і полетів.

Тепер у шпаків тепле і затишне гніздо.

Минав час і мало-помалу кожна пташка навчилася будувати собі гніздо. Проте жодній з них не вистачало терпіння дочекатися кінця всієї роботи. Сорока ж і далі розповідала й показувала свою майстерність і не звер-

тала уваги – слухають її чи ні. А коли, нарешті, огледілась – поряд нікого не було, тільки одна горличка лишилась.

Вона зовсім не слухала сорочинах повчань, а все викрикувала своє:

– Візьми дві хворостинки, візьми дві!

Сорока почула крик горлиці, саме коли вкладала трісочку поперек гнізда. Тому вона сказала:

– Вистачить і однієї.

Та горлиця все туркотіла:

– Візьми дві, візьми дві-і!

Сорока розсердилась.

– Кажу тобі, вистачить однієї!

А горлиця торочить своє:

– Візьми дві трісочки, візьми дві-і!

Розгнівалася сорока і полетіла геть. Після цього вона і заприсяглася, що більше ніколи не вчитиме птахів мостити гнізда.

Переклад
Людмили Ліщинської.

Любов Відута

Загадки

Бачу річку, кладку, ліс,
Хатку, озеро і міст.

Із небес через луги.

Як дугу цю взяти?

Як її назвати?

(бхпәэәв)

* * *

Висіло сито –

Не звито, не зшито,

Його вітер штовхнув –

Дощ на землю упав.

Сонце сито взяло.

Скажіть, що це було?

(бқғмх)

Лариса Письменна

«Чарівна гостя»

Занедужала завірюха. Зажурилася. Їй би сніжинками та кришталевими бурулями погратися. Адже Новий рік надходить! Так ні: війнув теплий вітер, і завірюха геть змокрила й залягла під блакитною красунею ялинкою. Молоденька ялинка стояла в центрі міського парку, гоїдала на вітах галасливих горобців, білощокіх синичок, а віднедавна ще й червоногрудих снігурів.

– Що з тобою? – запитала ялинка в завірюхи. Вона була до останньої голки привітна та добра. – Тобі чимось допомогти?

– Ох-ох-ох, – простогнала завірюха. – Поламав мої крила теплий вітрисько-пустун. Соромно й на люди показатися. А мені ж Новий рік зустрічати!

– Не журися, зараз одужаєш. Я ж чарівниця, – заспокоїла ялинка.

Хитнула вона пухнастими гілочками – і вмить примчав холодний вітер. Підхопив він знесилену завірюху й закружляв її у сніговому танку. А молоденька ялинка й собі поча-

ла витанцьовувати на галяві парку. Раптом зацвіріньчали горобці:

– Цвірінь! Цвірінь! Сумує дівчинка Марійка. Батьки її зараз у далекому відрадженні, а бабуся мала купити і причепурити ялинку, та несподівано захворіла. Така біда!

– Я знаю Марійку, – сказала ялинка. – Вона славна дівчинка, завжди мене голубить, не ламає моїх гілочок. Я подарую їй золотаву шишку.

– Ти краще сама піди до Марійки, – зацінькали білощокі синички. – Ти ж чарівна, можеш пройти і крізь муровані стіни будинку...

...Коли посеред кімнати з'явилася блакитна красуня ялинка, Марійка з бабусею вражено скрикнули. На ялинці червоніли снігурі, пурхали горобчики та стрибала руденька білочка. Ялинка поволі закружляла у танцю, а білочка кинула Марійці золотаву шишку. Що то було за свято – годі й казати! Навіть бабуся з радості одужала. А коли ялинка повернулася до рідного парку, вдячна завірюха прикрасила її блакитні гілочки срібними сніжинками.

Платон Воронько Різдвяна ніч

Цієї ночі птах кричав
У небо відлетіле.
Цієї ночі сніг упав –
На чорне впало біле.

Цієї ночі уночі
Ми тихо говорили...
Різдвяні пахли калачі,
Шибки в мороз горіли.

З далеких берегів і лоз
В цю снігопадь лапату
Приніс від зайця Дід Мороз
І дещо нам у хату.

Один лиш птах кричав-болів
За морем, за горами,
І наш різдвяний стіл білів.
В кутку під рушниками.

Леонід Талалай

Річка взимку

Відхвилювалась і заснула
Під льодом втомлена ріка,
І потемніла, як минуле,
Що в небуття перетіка.

То поринає в сон глибокий,
То просипається на мить –
І лід тріщить,
І на всі боки
Зелена блискавка біжить.

Але, виплескуючи піну,
Вода під поглядом зими
Собою ж склпить
Оту щілину,
В яку прорвалася
З п'ятьми.

Знайдомтесть з художником

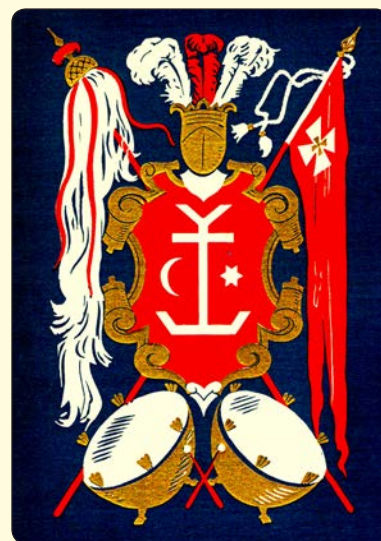
Повертаються забуті імена українських представників мистецтва, доля яких була пов'язана з Чехословаччиною, незрідка і з національно-культурним життям українців Словаччини. До таких належав і український художник **Юрій Вовк** (1899-1961).

Художник Юрій Вовк народився у Києві. Деякі джерела наводять, що він племінник відомого етнографа Федора Вовка. У жовтні 1922 року приїхав у Прагу, яка тоді стала, так би мовити, гаванню української еміграції. У 1932-1949

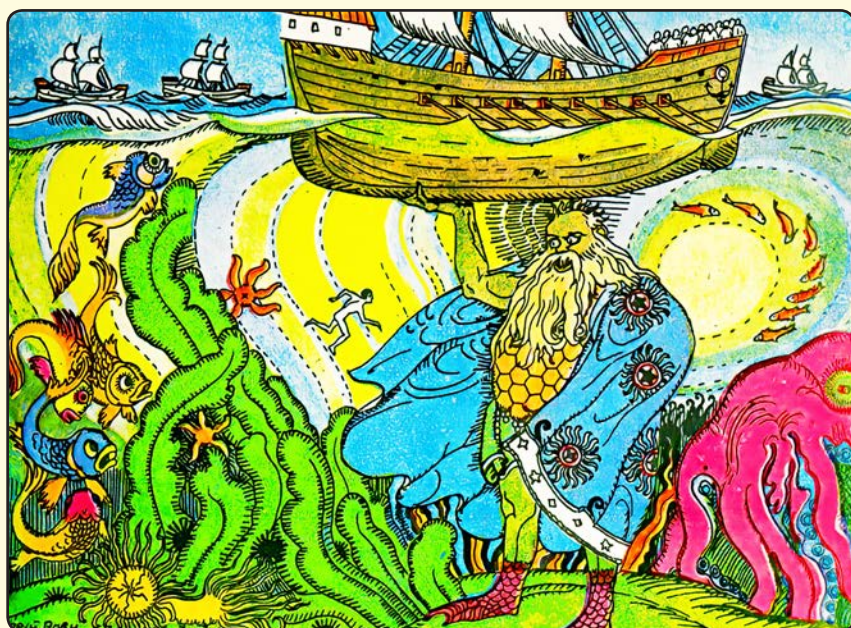
роках співпрацював з багатьма празькими видавництвами як книжковий ілюстратор. Ілюстрував передусім чеську та світову пригодницьку літературу, але і твори українських письменників – Богдана Лепкого, Андріана Кащенко, які у 30-роки вийшли чеською мовою.

На початку 50-х років минулого століття перебирається у Словаччину. Починає ілюструвати твори українських письменників Словаччини – Юрка Боролича, Федора Іванчова, Михайла Шмайди та інших.

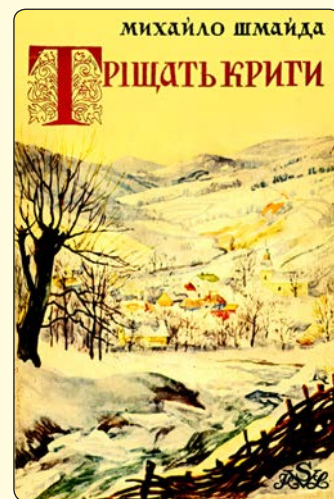
Твори Юрія Вовка зберігаються в Музеї української культури у Свиднику, Музеї національної писемності та Слов'янській бібліотеці Національної бібліотеки Чеської Республіки у Празі та у приватних колекціях.

Обкладинка чеського видання творів українського письменника Богдана Лепкого (художнє оформлення Ю. Вовка).

Ілюстрація Ю. Вовка до казки «Про морського царя і його дочок».

Юрій Вовк художньо оформив і роман українського письменника Словаччини Михайла Шмайди «Трицять криги».

З поштової скриньки

Вітання до нового 2021 року надіслала редакції «Веселки» і її читачам письменниця Ірина Мацко. До вітання додала і два вірші.

Діма

Вітерець

Вітер, вітер, вітерець
Залетів під комірцець,
Комірцець Миколи,
Як ішов до школи.

Вітер, вітер, вітерець
Жартівливий пустунець,
Шапку збив на вуха
І сміється – дмуха.

То летить десь навмання,
То у спину підганя
Вітер неспокійний,
Вічно непостійний.

З Новим роком привітає «Веселку» і художник Прокіп Колісник.

Ірина Мацко

РІЗДВО

Свято в нас! Свято в нас!
Це настав Різдвяний час.
Божий Син нам народився,
Цілий світ враз
звеселився.
Всі радіють Коляді
І дорослі, і малі.

Ірина Мацко

ЗАБАРИЛАСЬ ЗИМА В ЛІСІ

Забарилась Зима в лісі,
Гостинці готує
І в торбиночки сріблясті
Любо їх пакує.

Поспішає з Новим роком
До малят на свято.
Подаруночків з собою
Везе їм багато.

Для Ялинки білі шати,
Яскраве намисто.
Та вдягнула, засвітилась
Вогнями барвисто.

Всіх на свято запросила
Красуня Ялинка.
Ласощами пригостила
Малюків Сніжинка.

Олесь Воля

На Різдво

(Уривок)

Надворі хвища-завірюха – добрий хазяїн собаки з будки не випустить. Я теж нікуди не рипаюся, щоб холоду в хату не напускати, та й мама боїться, аби, не доведи Господи, обличчя чи ноги собі не приморозив. У грубці протоплено ще з ранісінького досвітку, але мама ще й піч розтопила – на черені гріюся. Тепло-тепло мені, ніби пташенькові в кубельці.

– Ге ж, дитино, Різдво на носі, – озивається заклопотано мама, орудуючи біля печі рогачем. – Ти, бува, колядок не позабував?

Я мерщій скочив з черені на лежанку, потім на долівку, став на порозі і, наче б у хаті в когось, колядував:

Коляд-коляд колядниця,

Добра з маслом паляниця.

*А без масла не така –
Дайте, дядьку, п'ятака.
А ви, тітко грошей,
Щоб у вас дядько був хороший.*

– Ти ба – не забув, – хвалила, сяючи вогниками своїх карих очей, мама. – Тільки, сину, спіши, як ото Пилип з конопель. Вирозніше, голосніше слова вимовляй, щоб і найглухіший усе розібрав». Мама зробила невелику паузу, підохочувала: «Ану ще колядку про пахолка повтори». Отож я голосно, на всю хату, декламую:

*Я маленький пахолко
Родився у вівторок.
А в середу рано
Мені в школу дано.
Я йду-плачу
Стежечки не бачу.
Двері відчиняю –
З святим Празником поздоровляю!*

(Продовження на сторінці 10)

Оксана Кротюк

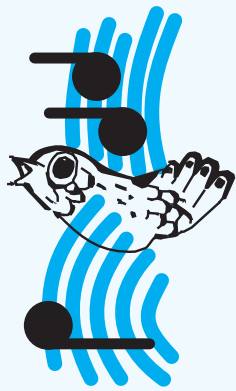
Різдвяні гостинці

Були ми у лісі
І там на ялинці
Для звірів лишили
Різдвяні гостинці.
Для білки – горіхів
Смачненьких торбину,
Для зайця – велику
Солодку морквину.
А поряд на гарний
Біленький пеньочок
Ми сіна для лося
Поклали жмуточок.
Для лиски – ковбаску,
Синичкам – зерняток,
Гостинців для всіх
Ми лишили багато.
Аж бачимо – вуха
Стирчать у ялинці,
Сіренькі, гарненькі,
Немов на картинці.
І хтось там зітхає
І хлипає гірко:
Повісьте й для вовка
Гостинчик на гілку.

«Єдиною дійсно сліпою особою у Різдвяний час є той, хто не має Різдва у своєму серці.»

(Хелен Келлер, американська письменниця).

Підем, пане-брате, од хати до хати

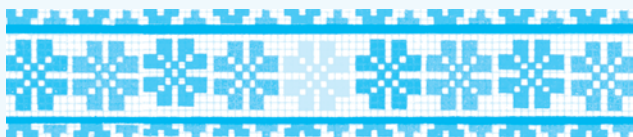

Підем, пане-брате,
Од хати до хати.
Щирим серцем людям добрим
Заколядувати.

Ой як ся ж ми маєм,
Кожного питаєм.
Щастя-долі і здоров'я
В житті побажаєм.

Була нічка темна,
Та вже ясна стала,
Як в яслах вічним світом
Людям розсіяла!

Не спати, не спати,
Та й іти вітати.
Народження Месії
Свій поклін віддати!

ЗНАЙОМТЕСЬ:

з письменником

Олесь Воля

Олесь Воля (справжнє ім'я **Мищенко Олександр Володимирович**, нар. 13 квітня 1952, село Винники Козельщинського району, Полтавської області) – український письменник, журналіст, дослідник Голодомору в Україні 1932-1933 рр.

Закінчив факультет журналістики Київського університету. Працював журналістом у районній газеті, провідником у поїздах далекого сполучення, різноробочим, клерком, розповсюдjuвачем книжок на Петрівці. Будувач Байкало-Амурську магістраль, викладав літературу у вечірній школі в Сибіру.

Досліджувати Голодомори в Україні почав ще студентом за радянської влади, переходив з хати в хату в селах Полтавщини, розпитуючи про стражденні долі співвітчизників, про голодомор 1932-1933 років та політичні репресії. Окремі розповіді тих, хто пережив голодовку 1921-1923-го, та історії про війну видавав у районній газеті. Молодого колегу в його дослідженнях підтримував Олесь Гончар, закликаючи: «Відкладіть усе, Олександрє, а книгу про голод напишіть!...».

Починав писати традиційну прозу, але потім звернувся до інших жанрів – документальних свідчень, роздумів, лаконічних суджень. Твори: «Я плакав на ранкову траву», «Безкровна війна: книга свідчень», «Через все пройти», «Все починається з любові», «Українські катрени», «Степівщина», «Мор. Книга буття України» – щоб написати фундаментальний народний епос обсягом 1152 сторінки, кілька разів обійшов рідні краї й занотував спогади 10 тисяч очевидців про голодомор 1932-33 років, «Діалог з великими», «Афоризми. Піраміда духу», «Щоденник. Сорок років. 1969-2009» – автобіографічна оповідь, «Перегін».

Олесь Воля

На Різдво

(Закінчення з 8 сторінки)

Увійшовши в азарт і киваючи в такт словам головою, вже іншу колядку повторюю:

*Я маленький хлопчик
Зліз на стовпчик.
З стовпчика на жердочку –
Дайте, дядьку, на чверточку,
А ви, тітко, грошей,
Щоб у вас дядько був хороший.*

Ще й такі слова, мною придумані, додав: «Дайте, тітко, хоча б п'ятака. А не дасте п'ятака, перекину хату сторчака!». Але останню колядку з отим «перекину хату сторчака» няня

забракувала, «щоб перед народом не страмив ані її, ані себе»...

Невдовзі починалися святки.

У святвечір я ніс хрещеному батькові кутю та узвар. Батько хрещений з багатеньких, бо трудився на постійній роботі, був трудякою великим і заробляв гарно. Переступлю, було, я через поріг і голосно-дзвінко кожне слово мовлю, як наче вкарбовую: «В цей святий вечір усе сімейство мого батька хрещеного хай буде здорове! З кутею та узваром вас! З Новим роком!» – урочисто виймав із торби на стіл казанок, який мама прев'язала хустиною білою, клав на стіл.

Олена Гешко

Прийшла зима

Завірюха, завірюха
Ой, щипа дитя за вуха.

І за щічки, і за ніс –
Це мороз її заніс.

В теплім нашім краю
В зелені розмаю

Надлетіла враз зима –
І тепла уже нема.

Під стріхою горобці
Заховались молодці,

Котики в підвалі
Там у тітки Алли.

Геть усі сховались –
снігу побоялись.

Тільки дві сестрички –
Пишнії ялички

Гордо серед двору
Тягнуть віти вгору.

Сукні їх зелені,
Як в моєї нені,

Сніжечком підбито,
Алмазами вкрито.

Блищать на сонечку
Під моїм віконечком.

Ніна Бурик

Листя

З листя золотого ми вінки сплітали,
Листок до листочка гарно добирали!
Липове – жовтеньке, з клена – червоненьке,
З білої берези листячко кругленьке...

Новорічний бутерброд

Бутерброди на Новий рік завжди затребувані. Варто готувати кілька видів, щоб гості вибрали кому що до смаку.

Ця проста і смачна закуска може бути приготовлена з будь-яких продуктів. Процес приготування займає мінімум часу, а тому залишається час на інші турботи перед святом. Маленькі і великі, з традиційними і екзотичними інгредієнтами бутерброди стануть родзинкою новорічного столу.

З авокадо і сьомгою

Інгредієнти:

третину буханки хліба або багет

1 авокадо

300 г сьомги

100 г вершкового сиру

одну салатну цибулину

1-2 помідори

50 г вершкового масла

20 мл лимонного соку

Приготування:

Хлібні скибки злегка підсушити в мікрохвильовці чи духовці. Очищене авокадо збити з вершковим сиром і лимонним соком блендером.

Намастити хліб вершковим маслом, а потім пастою з авокадо.

Зверху покласти нарізані кільцями помідори і цибулю, а потім тонкі смужки риби.

Мар'яна Савка

УКРАЇНА

Країн багато на великій карті,
Та серед них – вона, твоя єдина.
Її люби і будь завжди на варті,
Бо це твоя земля, це Україна.
Вона така ж реальна і казкова,
Як мамина долоня, тепла й щира,
У неї в серці українська мова,
В її дусі любов і світла віра.
Цвітуть в ній мальви, маки і левкої.
Хтось, може, скаже, що таких багато.
Але ти знай, що іншої такої
Не зможеш в цілім світі відшукати.

Леся Храплива-Щур

МАНДРУВАЛА КНИЖЕЧКА ПО ЛІСІ

Мандрувала книжечка по лісі.

Жовте листя падало до ніг.

Вийшла білка, сіла на горісі:

– Заходи до мене! – Дам горіх!

– Дякую! – сказала чемно книжка, –

Певне добрий твій горіх на смак,

Та спішу, аж заболіли ніжки,

До дітей я поспішаю так.

Мандрувала книжечка по полі,

Хом'ячки їй заступили путь:

– Ти куди спішиш? Та лиш поволі!

Пиріжки у нас у ямці ждуть!

– Дякую! – сказала чемно книжка,

– Пиріжки смачні пізніше з'їм!

А тепер спішу, аж гнуться ніжки,

Дітям радість принести усім!

Мандрувала книжка вулицями.

Вулиці зеленим світлом: блим!

– Походи та прогуляйся з нами!

Ти куди спішиш, та ще за чим?

Але книжка поспішала далі,

Де з віконця, з-поза занавіс,

Вже давненько діти виглядали,

Щоб їм книжку хтось нову приніс.

При столі засіли в крузі діти,

Книжечку читали цілий день.

За вікном осінній віяв вітер,

Бився дощ об шибку: брень! – та брень!

Оксана Кротюк

Гусеня

Гусак сьогодні у книгарні

Книжки купив для сина

гарні.

Тепер маленьке гусеня

Читає з татусем щодня.

Ольга Кваша: «Зимові забави».

Олена Гешко

Зимові розваги

Сонячний промінь іскриться,
Розсипа перли снігами.
Хлопчик на санках мчить,
Весь сніг розкида руками.

Малечі на гірці роздолля,
І радість їм тут, і сміх,
Їм бігати й гратися – воля,
Додому! вже падають з ніг.

Вечір підкрався тихенько,
Ніч огорнула усіх.
Їх дома чекає ненька,
Завтра – всі знову у сніг!

Знайди 10 відмінностей.

Андрій Малишко

Буду я навчатись мови золотої
У трави-веснянки, у гори крутої,

В потічка веселого, що постане річкою,
В пагінця зеленого, що зросте смерічкою.

Буду я навчатись мови блискавиці
В клетоті гарячій кованої криці,

В корневиці пружному ниви колоскової,
В леготі шовковому пісні колискової;

Щоб людському щастю дбанок свій надбати,
Щоб раділа з мене Україна-мати;

Що не знався з кривдою, не хилився під скрутою,
В гніві – бився блисками, а в любові рутою!

*«У калюжі глибоко не пірнеш, будь ти хоч японським
шукачем перлів»*

(Василь Симоненко, український поет і журналіст, шістдесятник).

**KULT
MINOR**

s.r.o., Prešov. Tlač Grafotlač s.r.o., Prešov. Rozširuje a objednávky na predplatné prijíma redakcia. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín. Cena jedného čísla 0,13 €. Rukopisy a ilustrácie nevraciamе. EV 3302/9.

„VESELKA“ – časopis pre deti. Ročník 69, vychádza 10x ročne. Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Adresa redakcie: 081 08 Prešov, ul. Janka Borodáča č. 5. Šéfredaktor Ivan Jackanin. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, тел./факс: 051/7725061. Друкує Grafotlač, Пряшів. Ціна окремого номера – 0,13 €. Рукописи та ілюстрації не повертаються. EV 3302/9.

«ВЕСЕЛКА» – журнал для дітей. Союз русинів-українців СР. Адреса редакції: 081 08 Пряшів, вул. Янка Бородача, 5. Головний редактор Іван Яцканин. Комп'ютерний набір NITECH s.r.o., Пряшів, тел./факс: 051/7725061. Друкує Grafotlač, Пряшів. Ціна окремого номера – 0,13 €. Рукописи та ілюстрації не повертаються. EV 3302/9.